

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2016

**SEPEDI LELEME LA GAE: LEPHEPHE I
SEPEDI HOME LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Diiri tše 3

100 Meputso

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKATLHALOGANYO

POTŠIŠO YA 1

- 1.1 Ke leinalebe seromo
O šupa gore gantši motho wa go rewa leina le le sa hlamatsegego/le lebe, mekgwa/mediro ya gagwe e fela e eba ye mebe ka go latelela leina leo. (2)
- 1.2 "dikgori tše di rego ge di šetše di bona mae di palelwe ke go bona meutlo."
• Megabaru o be a nagana gore ge monna wa gagwe a ka hlokofala o tla huma ka tšhelete ya inšoreense.
• O ile a mmolaya a sa nagane ditlamorago tša mediro ya gagwe gore o tla swarwa a ya kgolegong bophelo ka moka, a lahlegelwa ke go phela ka tokologo gomme le mahumo ao a se a bone. (3)
- 1.3 Megabaru o kgopetše mmagwe tshwarelo ka ge a dirišitšwe ke bobjana le megabaru.
• Modiriso kgopelo. (2)
- 1.4 O šupa gore motho yo mongwe le yo mongwe o na le megabaru. (1)
- 1.5 Karabo ya maleba ya molekwa e tla abelwa meputso. Mohlala:
Ke kgopolo fela.
• Mongwadi o a akaretša ka ge a se na bonnete bja gore motho yo mongwe le yo mongwe o tswetšwe ka megabaru/batho ka moka mo lefaseng ba na le megabaru.
• Batho ga ba swane. (2)
(E tee fela)
- 1.6 O šupa gore o na le megabaru ye mentši kudu. (1)
- 1.7 Kgopolo ya maleba ya molekwa e tla abelwa meputso. Mohlala:
• Ga se nnete taba yeo ka ge motho yo mongwe le yo mongwe a swanetše go itlhompha go sa kgathale gore o nyetšwe goba aowa.
GOBA
• Ee, ka ge a sa ipapatša gore masogana a mmone gore le yena a hwetše lenyalo. (2)
- 1.8 • Ke motho wa go loka: o ratwa ke barutwana le barutiši ba sekolo sa gagwe
• Ga a rate go bolela kudu
• Ke motho yo bohlale wa dikeletšo tše dibotse. (3)
- 1.9 Ruri *sefifi* sa aparela motse ka moka. (1)
- 1.10 Bohloko/manyami a go tlišwa ke lehu. (1)
- 1.11 'tše tharo.' (1)
- 1.12 Karabo ya maleba ya molekwa e tla abelwa meputso. Mohlala:
Ke be ke tla mo ahlolela bophelo ka moka kgolegong gobane:
• Megabaru o bolaile monna wa gagwe ka maikemišetšo ka ge a be a nyaka lehumo la gagwe.
• Go fihliša molaetša setšhabeng gore maphelo a batho a swanetše go hlompšha. (3)

1.13 Ka gore kgorotsheko ya Nebo e bone molato woo e le wo mogolo kudu gomme o lebanwe ke go ya kgorongkgolo kua Tswane. (1)

1.14 Seka/go kgoka pelo.
Motho o swanetše go itshwara a tlogele go duma dilo tša batho gore a se itsenye mathateng ka dilo tša go se re selo. (2)
[25]

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Go swaiwa diphošo tše tlhano tša mathomo tša mopeleto le polelo, go tloga moo diphošo tša mongwalelo di hlokomologwe gomme go latišišwe kgopolokgolo.

Tekanyo:

Mongwalelo (Polelo le Maikutlo) = 3

Diteng = 7

Kakaretšo ya molekwa e swanetše go ba le tše:

- Mphato wa Manaila o gorogile Kapa go tšwa Ntweng ya Bobedi ya Lefase Jeremane.
- Ke mengwaga ye mebedi ba sepetše bjale ba thabetše go boa gae.
- Ke kgale ba hlolotšwe/hlologetše go ja dijo tša bona tša setšo le dienywa le magaba a nageng.
- Ba be ba tennwe ke go ja dijo tše ba sa di tsebego, ba di ja ka kgapeletšo.
- Dijo tšeo ba bego ba di ja di be di ba fa maatla le sebete sa go dira mošomo wa bona ka ntle le letšhogo.
- Se se bego se ba makatša ke gore ba be ba se na le kgahlego ya basadi mola ba boile gae.
- Ba no fetša ka gore dijo tšeo ba bego ba di ja di ka no ba di tšhetšwe dihlare tša gore ba gopole ka ntwala fela.
- Ba ithutile dilo tše dintši ge ba le ntweng go swana le: gore ge ba elwa ba swanetše go hlompha ditirelo tše bohlokwa bjalo ka dikolo, maokelo bjalo le bjalo.
- Ba ithutile gape le go hlompha nako, ka ge go be go na le nako ya go thoma go lwa, nako ya go ja le ya go dira dilo tše dingwe tše bohlokwa, go swana le go iša dikgobadi maokelong le go boloka ditopo.
- Ba sotše tsela yeo Bathobaso ba lwago ka yona ka go hlasela le madi ao a se nago molato.

	Bokgoni bjo bo botsebotse	Bokgoni bjo bobotse kudu	Bokgoni bja go kgotsofatša	Bokgoni bjo bo lekanego	Bokgoni bja go se kgahliše	Bokgoni bja go se kgotsofatše
Kelo	10 – 9	8 – 7	6 – 5	4 – 3	2 – 1	0
Dikgopolo	E akaretša kgopolokgolo yeo e bontšhitšwego ka bokgwari.	E akaretša kgopolokgolo yeo e beakantšhitšwego botse.	E akaretša kgopolo yeo e laetšago kwešišo.	E akaretša kgopolo ye e lekanetšego.	Ga e kwešišege, ga se ya beakantšhwa gabotse.	E hlakahlakane, ga e bontšhe bokgwari, e ngwadilwe ka go se kwešišege.
Polelo le setaele	Polelo ye e nonnego ya maleba. Ga go boeletšwe mantšu. Mopeleto wa nnete.	Polelo ye e nonnego kudu ya maleba le mopeleto wa nnete.	Polelo ya maleba ya go nona le mopeleto wa maleba.	Polelo ya maleba go rothela mantšu ao a boeletšwego.	Polelo ya go se kgahliše le mopeleto wa diphošo.	Polelo ga e kwešišege le mopeleto wa go tlala diphošo.

[10]

KAROLO YA C THETO

POTŠIŠO YA 3 SERETO SEO SE SEGO SA BONWA

- 3.1
- Moreti o lwele le molekane wa gagwe gomme molekane wa gagwe a boela ga gabo.
 - Batswadi ba molekane wa moreti ga ba nyake a boela lapeng la gagwe.
 - Bjale moreti o befetšwe o re ba mo fe magadi/dikgomo tša gagwe. (3)
- 3.2 Bakgalabje (1)
- 3.3 Moya wa pefelo.
'Ka go nkgana ka tša ka le ntira tša sehlogo,
Le ntšha bothong le lena le ipona.' (2)
- 3.4 Ke kgale moreti a hlaka a kgotleletše bjale o lapile. (1)
- 3.5 ka
ka mothalotheo wa 1 le wa 3
GOBA
le
le mothalotheo wa 3 le wa 4
[Karabo e tee fela] (1)
- 3.6 N:na; ten:nwe (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4 DIRETO TŠE DI BONWEGO

- 4.1
- 4.1.1
- Ke sonete ya Shakespeare/Seisimane/Sepedi.
 - Se na le methalotheo ye lesomenne, gomme se na le karolo tše pedi tše kgolo e lego tshwantšho le tirišo.
 - Methalotheo ye lesomepedi ya mathomo e tšweletša tshwantšho ya sefapano seo se lego godimo ga pokolo se bapetšwa le seo Morena Jesu a ilego a kokotelwa go sona.
 - Methalothetong ye mebedi ya mafelelo e tšweletša tirišo ka ge sereto se se ruma ka go dira boipiletšo go bohle gore re swanetšego go šala Modimo morago gore re tle re tsene ka kgorong ya legodimo. (4)
- 4.1.2 Na se lebetšwe go wena e seng
Neng ka ntle ga letšatši lela ke se seke?
- Go neeletšana ka dikgopolo.
 - Go senya metara (polelo ya moreti).
[Mohola o tee fela] (2)
- 4.1.3 (a) Teori: Moko ke kgopolokgolo ya sereto. (1)

(b) Tirišo:

- Moko wa sereto se, ke bohlokwa bja go šala Jesu morago gore re tle re kgone go bona mmušo wa Modimo.
- Moreti o re laetša bohlokwa bjo, ka tonki yeo e bego e rwele Jesu ge a tsena ka Jerusalema.
- Sefapano se se lego mokokotlong wa pokolo se swantšhwa le seo Morena Jesu a bapotšwego go sona.
- Moreti o re o duma gore nkabe e le yena a šomišitšwego go rwala Jesu, ka ge a re re: 'O dungwa ke nna, maaka ga a botse.
- Ka sona o tla tsena le nna ke a bona.' [Karabo tše tharo fela] (3)

4.2 4.2.1 Monna ke nku o llela teng. Motho ge a wetše mathateng ga a tlatše mašata gore batho ka moka ba mo kwe, fela o loga maano a go ikinolla mathateng ao. (2)

4.2.2 Ra re re fihla Rossenekal dieta tša fela. (1)

4.2.3 O šupa gore ba be ba sepela ka go gapeletša ka maoto. (1)

4.2.4 Ke maikutlo a manyami/bohloko/maswabi.

- Moreti o kwešitšwe bohloko ke ka mokgwa woo ba hudušitšwego nageng ya bobona ka kgang ba sa nyake.
- Nageng yeo ba bego ba dutše ba iketlile, ba eja ba se na tšhego, ebile ba phela ka lethabo.
- Moreti o re:
'Ke lla sabošuana sello, ...'
'Re khudušitšwe ka kgang ya tlou,'
'Be re ituletše tlhenkge.' (4)

4.2.5 A ko mpotše gore }
A ko mpotše gore } poeletšothomi ya sekafoko.

Naga }
Naga }
Ra }
Ra } poeletšothomi ya senoko/lentšu. (2)

[20]

30 meputso

KAROLO YA D THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 Ngwana yo a sa llogo o hwela tharing.
Motho o swanetše go bolela ka seo se mo tshwenyago gore a kgone go hwetša thušo. (2)
- 5.1.2 yo a sa llogo. Leamanyidiri (2)
- 5.1.3 Ke lelahlelwa. Go gatelela maikutlo. (2)
- 5.1.4 Tlaišwa. Balekwa ba tla fa mafoko a go fapana. Mohlala: Basadi le bana ba sa tlaišwa le ge molao o le kgahlanong le taba ye kudu. (2)
- 5.1.5 O se ke wa dumela se mohlōriši wa gago a se bolelago ka wena.
O dumele se mohlōriši wa gago a se bolelago ka wena. (2)
- 5.1.6 Leinabopša. Le bopša ke lediri le: "hlōriša". (2)
- 5.2 5.2.1 Mothuši wa gagwe/motlatšahlogo
5.2.2 O rata dintwa/o a betha
5.2.3 O a utswa
5.2.4 Ke sethakga (4)
- 5.3 5.3.1 (a) laesense (1)
(b) sefatanaga (1)
- 5.3.2 Modirišo kgonego. (1)
- 5.3.3 Balekwa ba tla fa mafoko a go fapana. Mohlala:
(a) Ke bona bašemane ba raloka. (1)
(b) Ke bona bašemane ba raloka kgwele ya maoto. (1)
- 5.4 5.4.1 Re a phela 'gym'/lefelo la boitšhidullo bja mmakgonthe. (1)
- 5.4.2 Bareki ba tla nagana gore Re a phela 'gym' ke yona e nnoši e kgonago go šidulla mebele ya bona gabotse. (1)
- 5.4.3 Matšatši a lesommenne fela a go hwetša mmele wo o lokologilego. (1)
- 5.4.4 Re a phela 'gym' e tla go thuša go fokotša mmele
Re a phela 'gym' e tla go thuša gore o se ke wa ba le mahlaba mmeleng.
[Karabo e tee fela] (1)

[25]

POTŠIŠO YA 6

- **e bile**
- lokišitšwe
- lekile
- Letebejane
- **Hlokomela**
- latelwe
- **ebile**
- **Matlala**
- **ntlhaba**
- myemyela

[10]

35 meputso

Palomoka: 100 meputso